

Om hævnning af [ɛ] foran [ɲ]; hvilken slags lydforandring?

Frans Gregersen
Københavns Universitet

Resume

I Projekt Bysociolingvistik's sociofonetiske undersøgelse (Holmberg et al. 1991) optræder en variabel som var ny dengang (hvilket bare betyder at den ikke er med i Brink og Lund 1975), nemlig hævnning af [ɛ] til [e] foran den velære nasal i ord som "penge", "tænke" og "engelsk". I Holmberg et al. 1991 karakteriseres variabelen netop som ny og i en uklar overgangsfase hvor der er tale om stilistiske forskelle og aldersforskelle som går på kryds og tværs. I forbindelse med genoptagelserne af de informanter som var med i det gamle projekt bysociolingvistik i 2006-07 har vi fået mulighed for at undersøge om der i løbet af 20 år har dannet sig et tydeligere billede. I relationen mellem gamle og ny optagelser fremkommer et kompliceret billede hvor køn, klasse og generation indgår i forskellige forbindelser: De unge middelklasse-mænd har i 1987 helt op til 74 % af den hævede variant, dvs. den synes på vej mod at blive kategorisk. Men 20 år senere har de samme, nu altså 20 år ældre, middelklasse-mænd væsentlig færre, nemlig i gennemsnit 62 %. Det ser således ud til at der ikke uden videre er tale om en ny og kraftig (*new and vigorous* i Labovs terminologi) lydforandring, men alligevel er antallet af hævede varianter påfaldende stort også i de nye optagelser. Hertil kommer så at både Finn Køster og Karen Margrethe Pedersen har peget på at der måske netop IKKE er tale om en ny variant, men en gammelkendt. I foredraget vil det blive diskuteret hvornår man kan være sikker på at man finder variation som svinger i intensitet, men aldrig bliver til egentlig forandring (såkaldt *stable variation*) og hvornår man kan forudsige at et variationsmønster vil føre til en egentlig kategorisk forandring.